

27.11.1996

**KIHLAKUNTAUUDISTUKSEN YHTEYDESSÄ LAKKAAVIEN VIRASTOJEN
ARKISTOJEN KÄSITTELYN YLEISPERIAATTEET**

Kihlakuntaudistuksen mukaiset organisaatiomuutokset tulevat voimaan 1.12.1996. Tällöin lakkaavat nimismiespiirit ja poliisilaitokset, kaupunginviskaalinvirastot, kaupunginvoudinvirastot sekä rekisteritoimistot ja tilalle tulevat kihlakunnanvirastot ja erilliset virastot eräissä kihlakunnissa sekä kihlakunnanvirastot, joihin on perustettu nimismiehen virka. Tämä uudistus edellyttää toimenpiteitä, joilla toimintansa päättävien virastojen arkistojen hoito järjestetään uusien organisaatioiden aloitettua toimintansa.

Neuvoteltuaan asiasta oikeusministeriön, sisäasianministeriön poliisiosaston, väestörekisterikeskuksen sekä patentti- ja rekisterihallituksen kanssa arkistolaitos antaa arkistolain (831/94) 14 ja 16 §:ien nojalla seuraavat ohjeet niistä yleisperiaateista, joiden mukaan kihlakuntaudistuksen yhteydessä lakkaavien virastojen arkistoja tulee käsitellä. Kukin keskushallintoviranomainen antaa yksityiskohtaiset soveltamisohjeet toimintansa lopettavien alaistensa virastojen arkistojen käsittelystä ja säilyttämisestä. Kukin keskushallintoviranomainen antaa myös ohjeet siitä, miten sen alaiset yksiköt 1.12.1996 toimintansa aloittavassa kihlakuntahallinnossa organisoivat asiakirjahallintonsa ja arkistotoimensa.

1**Toimintansa päättävien virastojen arkistojen rajaaminen ja päättäminen****1.1**

Virastot, joiden seuraajat ovat kihlakunnan erillisiä virastoja

Arkistoihin kohdistuvat toimenpiteet sellaisissa kihlakunnissa, joihin kihlakuntaudistuksessa perustetaan erilliset virastot poliisitointa, syyttäjälaitosta, ulosottotointa sekä rekisterihallintoa varten, poikkeavat vastaavista toimenpiteistä niissä kihlakunnissa, joihin perustetaan kihlakunnanvirasto, joka hoitaa kaikki luetellut tehtävät kihlakunnassa.

Kihlakunnan erilliset virastot ovat niiden tehtäviä ennen kihlakuntaudistusta hoitaneiden virastojen suoranaisia jatkajia. Näin on myös arkistotoimen kohdalla. Arkistotoimen näkökulmasta kaupungin poliisilaitos ja sen seuraajana oleva kihlakunnan poliisilaitos muodostavat yhden kokonaisuuden, ja sama pätee kaupunginviskaalinvirastoon ja sen seuraajana olevaan kihlakunnan syyttäjävirstoon, kaupunginvoudinvirastoon ja sen seuraajana olevaan kihlakunnan ulosottovirastoon sekä rekisteritoimistoon ja sen seuraajana olevaan erillisenä virastona toimivaan maistraattiin. Tämän vuoksi lakkaavissa virastoissa tapahtunut arkistonmuodostus jatkuu ilman minkäänlaista katkosta 1.12.1996 toimintansa aloittavissa kihlakunnan erillisinä virastoina toimivissa virastoissa.

Erillisinä virastoina toimivien maistraattien toimialueisiin kuuluu monessa tapauksessa useita aluehallintouudistusta edeltäneen ajan kihlakuntia. Näissä tapauksissa arkistollinen jatkuvuus määräytyy siten, että erillisenä virastona toimiva maistraatti katsotaan sijaintikihlakuntansa rekisteritoimiston jatkajaksi. Tämän rekisteritoimiston ja uuden maistraatin asiakirjat muodostavat yhden arkiston. Sen sijaan erillisenä virastona toimivan maistraatin toimialueeseen sisältyvien muiden kihlakuntien rekisteritoimistojen toiminta loppuu, jolloin myös asiakirjojen kertyminen niiden arkistoihin päättyy. Toimintansa päättävän rekisteritoimiston arkiston päättäminen ja rajaaminen eli ratkaisun tekeminen siitä, mitkä rekisteritoimistoon kertyneistä asiakirjoista sisällytetään sen arkistoon ja mitkä jatkavan maistraatin toiminnan tarpeiden vuoksi liitetään maistraatin arkistoon, tapahtuu luvussa 2 esitetyjä periaatteita soveltaen.

1.2

Virastot, joiden toiminnan jatkajana on kihlakunnanvirasto

Niissä kihlakunnissa, joihin perustetaan 1.12.1996 toimintansa aloittava kihlakunnanvirasto, poliisi- ja rekisteriviranomaisten sekä syyttäjä- ja ulosottoviranomaisten tehtävät siirtyvät kihlakunnanvirastojen osastoille, jolloin kihlakunnassa aikaisemmin toimineiden virastojen toiminta päättyy. Arkistotoimen kannalta tämä merkitsee sitä, että näiden virastojen arkistot päätetään ja kihlakunnanvirastoon alkaa muodostua uusi tämän viraston arkisto. Toimintansa päättävien virastojen arkistojen rajaus suhteessa kihlakunnanviraston uuteen arkistoon tulee suorittaa luvussa 2 esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

1.3

Virastot, joiden toiminnan jatkajana on kihlakunnanvirasto, johon on perustettu nimismiehen virka

Eräiden nimismiespiirien toiminnan jatkajana on kihlakunnanvirasto, johon on perustettu nimismiehen virka. Tällaiset kihlakunnanvirastot katsotaan arkistotoimen kannalta edeltäjänä toimineen nimismiespiirin suoranaiseksi jatkajaksi. Lakkaavan nimismiespiirin arkistoa ei näissä tapauksissa päätetä, vaan niiden arkistonmuodostus jatkuu ilman minkäänlaista katkosta 1.12.1996 toimintansa aloittavassa kihlakunnanvirastossa.

2

Arkistojen rajaamisessa noudatettavat periaatteet

Pääsääntönä on, että aluehallintouudistuksen yhteydessä lakkaavan viraston arkistoon kuuluvat kaikki ne asiakirjat, jotka viraston toiminta-aikana ovat kertyneet sen haltuun. Tästä säännöstä joudutaan kuitenkin käytännössä poikkeamaan sen vuoksi, että kihlakunnanviraston tai kihlakunnissa toimivien erillisten virastojen toiminnassa tarvitaan edeltäjävirastojen asiakirjoja vaihtelevassa laajuudessa. Määrättäessä niitä asiakirjoja, jotka pääsäännöstä poiketen liitetään kihlakunnanviraston tai kihlakunnassa toimivan erillisen viraston arkistoon, tulee noudattaa seuraavia periaatteita:

- 1 Asiakirjat, jotka liittyvät keskeneräisiin asioihin, joita koskevat päätökset tehdään uudessa kihlakunnanvirastossa/erillisessä virastossa tai sen valmistelemana käsitellään tuomioistuimessa, tulee siirtää kihlakunnanvirastoon/erilliseen virastoon, jossa ne liitetään tämän viraston arkiston ao. asiakirjasarjaan.

- 2 Kun tietyin tehtävän hoitamiseen liittyviä asiakirjoja tarvitaan jatkuvasti kihlakunnanvirastossa/erillisessä virastossa, voidaan kaikki tällaisen tehtävän hoitamiseen liittyvät asiakirjasarjat liittää toimintansa aloittavan viraston arkistoon; silloin kun kihlakunnanvirastossa/erillisessä virastossa tarvitaan ainoastaan voimassa olevia rekisteröintikohteita koskevia ilmoitus- ja muita asiakirjoja sekä vastaavia rekistereitä, voi liittäminen rajoittua pelkästään näihin asiakirjoihin.
- 3 Lakkaavien virastojen toimesta ylläpidettävät atk-rekisterit ja tiedostot tulee siirtää toimintansa aloittaviin uusiin virastoihin; mikäli tällaisiin rekistereihin sisältyy pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja tai tietoja eikä näitä asiakirjoja tai tietoja aikaisemmin ole tulostettu arkistokelpoiselle paperille tai mikrofilmille, ne tulee lakkaavan viraston toiminta-ajan osalta tulostaa arkistokelpoiselle paperille tai mikrofilmille; nämä tulosteet liitetään lakkaavan viraston arkistoon.

Ao. keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat ohjeet siitä, mitä asiakirjoja siirretään toimintansa aloittaviin uusiin virastoihin.

Niistä asiakirjoista, jotka toimintansa päättävästä virastosta siirretään kihlakunnanvirastoon/erilliseen virastoon, tulee tehdä siirtoa osoittavat merkinnät toimintansa päättävän viraston ao. diaariin tai vastaavaan muuhun rekisteriin ja/tai arkistoluetteloon sekä toimintansa aloittavan viraston vastaaviin asiakirjoihin.

Silloin kun kihlakunnanvirasto/erillinen virasto tarvitsee toimintansa päättävän viraston arkistoa ainoastaan muutamien vuosien ajan, tämä voidaan järjestää siten, että tarvittava arkisto tai tietyt osat siitä säilytetään sitä tarvitsevan viraston tai osaston yhteydessä tarpeellisen ajan, kuitenkin siten, että tämän arkiston asiakirjat eivät pääse sekoittumaan uuden viraston asiakirjoihin.

3

Vastuu toimintansa päättäneiden virastojen arkistoista kihlakuntaudistuksen toteutumisen jälkeen

Uusien kihlakuntaorganisaatioiden aloittaessa toimintansa 1.12.1996 siirtyy vastuu lakanneiden virastojen arkistojen säilyttämisestä ja hoidosta lakanneiden virastojen toimintaa jatkaville uusille virastoille. Näiden arkistojen hoidossa tulee noudattaa samoja periaatteita, jotka koskevat viraston oman arkiston hoitoa. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että viraston hoidossa olevaan arkistoon sisältyvät määräajan kuluttua hävitettävät asiakirjat todella hävitetään heti, kun niille vahvistetut säilytysajat ovat päättyneet.

Lakanneen viraston arkiston hoitovastuuseen kuuluu myös vastuu siitä, että pysyvästi säilytettävät asiakirjat saatetaan fyysisesti arkistolaitoksen määrittelemään hyväksyttävään siirtokuntoon ja luetteloidaan sekä että asiakirjat tulevat siirretyiksi arkistolaitoksen ao. yksikköön.

Toimintansa päättävien virastojen arkistojen siirtäminen arkistolaitoksen yksiköihin

Kihlakuntauudistus johtaa lukuisten itsenäisten virastojen toiminnan päättymiseen eikä niille ole osoitettu suoranaista yksittäistä jatkajaa. Vanhojen arkistojen hoito uusissa virastoissa käy poikkeuksellisen ongelmalliseksi. Tästä syystä kihlakuntauudistuksen yhteydessä toimintansa päättäneiden virastojen arkistojen pysyvästi säilytettävät asiakirjat voidaan, poiketen arkistolaitoksen maksuperusteiden soveltamiskäytännöstä, siirtää arkistolaitoksen yksiköihin ilman, että arkistolaitos perii korvausta 40 vuotta nuorempien asiakirjojen säilyttämisestä. Tällaisen siirron edellytyksenä on kuitenkin, että arkistolaitoksen ao. yksikkö suostuu ottamaan vastaan sanotut arkistot ja että siirrettäviä asiakirjoja ei ole suuria määriä eikä niitä enää tarvita virkatoiminnassa.

Arkistolaitoksen yksiköt eivät kuitenkaan ota ilman korvausta säilytettäväksi sellaisia 40 vuotta nuorempia asiakirjoja, jotka ovat kertyneet tämän ohjeen luvussa 1.1 tarkoitetuille virastoille, joiden toiminnan suoranaisia jatkajia ovat kihlakunnan erilliset virastot. Maksutta säilytettäväksi ei arkistolaitokseen myöskään oteta toimintansa lopettaneiden rekisteritoimistojen 40 vuotta nuorempia henkikirjoja.

Edellytyksenä toimintansa päättäneen viraston arkiston siirrolle arkistolaitoksen ao. yksikköön on, että siirrettävät asiakirjat on saatettu arkistolaitoksen määräyksessä *Valtion virastojen ja laitosten asiakirjojen siirtäminen arkistolaitokseen* 19.8.1996 (Dnro 3/06/96) määriteltyyn hyväksyttävään siirtokuntoon ja että arkistosta on laadittu arkistolaitoksen edellä mainitussa määräyksessä yksilöityjen vaatimusten mukainen arkistoluettelo.

Sellainen arkisto, jota ei ole saatettu asianmukaiseen siirtokuntoon, voidaan kuitenkin ottaa vastaan arkistolaitoksen ao. yksikköön, jos luovuttava virasto suorittaa vastaanottavalle arkistolaitoksen yksikölle aineiston asianmukaiseen kuntoon saattamisesta sekä arkistoluettelon laatimisesta aiheutuvat kustannukset.

Toimintansa lopettaneiden virastojen arkistojen siirrot arkistolaitoksen ao. yksiköihin tulee suorittaa ao. keskushallintoyksikön määräämän määräajan kuluessa, edellytyksenä kuitenkin on se, että arkistolaitoksen yksikkö ottaa siirron vastaan. Jos tällaista määräaika ei ole määrätty, arkistolaitos ottaa, perimättä säilytyskustannuksia, asianmukaisessa siirtokunnossa olevat arkistot vastaan kolmen vuoden kuluessa kihlakuntauudistuksen toimeenpanosta. Siirtämistä koskevat yksityiskohtaisemmat ohjeet antaa ao. keskushallintoyksikkö.

Arkistolaitokseen siirrettäville arkistoille asetetut vaatimukset

Arkistolaitoksen yksiköihin siirrettävien arkistojen fyysiselle kunnolle asetetut vaatimukset on yksilöity arkistolaitoksen määräyksessä *Valtion virastojen ja laitosten asiakirjojen siirtäminen arkistolaitokseen* 19.8.1996 (Dnro 3/06/96). Tämän lisäksi tulee asiakirjojen saattamisessa luovutettavaan kuntoon soveltuvin osin noudattaa toimintansa lopettaneen viraston arkistosäännössä tai sen liitteissä annettuja tarkempia ohjeita arkiston fyysisestä kunnosta sekä ao. keskushallintoyksikön antamia ohjeita ja määräyksiä.

Kun siirrettävään arkistoon sisältyy salassa pidettäviä asiakirjoja, tulee salassapidosta tehdä asiakirjoihin merkinnät seuraavia periaatteita noudattaen:

- kun kaikki säilytysyksikköön (kansioon, sidokseen jne.) sisältyvät asiakirjat ovat salassapidettäviä, tulee säilytysyksikön selkään tai muuhun vastaavaan kohtaan tehdystä merkinnästä ilmetä, että kyse on salassa pidettävistä asiakirjoista,
- kun säilytysyksikköön sisältyvistä akteista tai vastaavista vain jotkin ovat salassa pidettäviä, tulee kunkin tällaisen yksikön kansilehdelle tehdä salassapitoa koskeva merkintä

Salassapitomerkinästä tulee ilmetä, mihin lain, asetuksen tai määräyksen kohtaan salassapito perustuu sekä ajankohta, jolloin salassapito päättyy.

Pääjohtaja

Kari Tarkiainen
Kari Tarkiainen

Arkistoneuvos

Raimo Pohjola
Raimo Pohjola